

Meddelande

5 • 2013

Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige

- Förslag och ställningstaganden

© Skogsstyrelsen oktober 2013

Projektledare

Svante Claesson

Författare

Svante Claesson

Gerben Janse

Stefan Karlsson

Jimmy Lundblad

Projektgrupp

Svante Claesson

Gerben Janse

Stefan Karlsson

Jimmy Lundblad

Upplaga

Finns endast som pdf-fil för egen utskrift

ISSN 1100-0295

BEST NR 1588

Skogsstyrelsens böcker och broschyrer
551 83 Jönköping

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	2
1. Regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen	5
1.1 Regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen	5
1.2 Förslag från miljömålsberedningen	6
1.3 Uppdragets genomförande	6
2. Bedömning av behovet och mervärdet av ett nationellt skogsprogram	8
3. Ramar för ett nationellt skogsprogram	12
4. Organisation av ett nationellt skogsprogram	14
5. Process för ett nationellt skogsprogram	17
6. Jämförelse med några liknande processer i Sverige	21
Litteratur/källförteckning	25

Förord

Den svenska skogen är en nationell tillgång som bidragit med stora nyttigheter till det svenska samhället under århundraden. Vi är nu inne i en tidsperiod där förväntningarna på vilka samhällsnyttor den svenska skogens ska bidra med både ökar och förändras. Detta samtidigt som olika intressegruppers bild av tillståndet i skogen och i vilken grad den svenska skogen bidrar med dessa samhällsnyttor markant skiljer sig åt. I det sammanhanget har även sektorsansvaret som grundläggande princip inom skogspolitiken ifrågasatts.

Skogsstyrelsen har fått regeringens uppdrag att genomföra en förstudie som skall belysa lämpligheten i att ta fram ett nationellt skogsprogram. Om Skogsstyrelsen fått motsvarande uppdrag för 10 år sedan skulle myndigheten sannolikt ifrågasatt vilka mervärden ett skogsprogram kan ge, i förhållande till de traditionella politikskapande och politikimplementerande processerna. Men mot bakgrund av ovanstående beskrivning bedömer vi att det nu ligger rätt i tiden att påbörja en process kring ett svenskt nationellt skogsprogram.

Jönköping 2013-10-15

Monika Stridsman

Generaldirektör

Svante Claesson

Projektledare

Sammanfattning

Skogsstyrelsen har fått regeringens uppdrag att genomföra en förstudie som ska belysa lämpligheten i att i Sverige ta fram ett nationellt skogsprogram. Förstudien ska omfatta en jämförande studie av andra länders arbete med nationella skogsprogram som belyser framgångsfaktorer och problem. I uppdraget ingår även att ge förslag på process för och element i ett eventuellt svenskt skogsprogram. Uppdraget ska slutredovisas 15 oktober 2013. En statusrapport ska lämnas 1 juni 2013.

Utöver statusrapporten som överlämnades till regeringen 1 juni 2013, slutredovisas uppdraget i två publikationer. Dels i en omvärldsanalys (Skogsstyrelsen 2013b) och dels i en publikation med förslag och ställningstaganden (Skogsstyrelsen 2013a). Omvärldsanalysen innehåller en genomgång av hur nationella skogsprogram beskrivits i de dokument som tagits fram globalt och regionalt, en sammanställning av forskning kring nationella skogsprogram, en jämförelse mellan nationella skogsprogram i Finland, Tyskland, Österrike och Kanada samt en sammanställning av vad som framkom på den hearing som Skogsstyrelsen anordnat med anledning av detta regeringsuppdrag.

Skogsstyrelsen bedömer att ett svenskt nationellt skogsprogram kan ge mervärden i förhållande till hur Svensk skogspolitik traditionellt utvecklats och implementerats. Skogsstyrelsen förordar att en process kring ett nationellt skogsprogram startas upp. Några av mervärdena är:

- Tillhandahålla forum och former som ger möjlighet till att skapa en samlad långsiktig strategisk inriktning på skogens nyttjande.
- Ökad samsyn om skogens roll i samhället.
- Ökad tydlighet och förankring med sektorn, och därmed kraft i skogs- och miljöpolitikens genomförande.
- Bättre sektorsintegrering mellan olika sektorer som påverkar och påverkas av skogsbruket.
- Ökad tydlighet och transparens i den nationella implementeringen av internationella avtal och konventioner. Ökad förankring och bättre process kring att ta fram svenska ställningstaganden i internationella förhandlingar.

En viktig förutsättning för att ett svenskt nationellt skogsprogram ska leda till dessa mervärden är att man tar fasta på de rekommendationer för nationella skogsprogram som finns i Wien resolutionen (MCPFE 2003).

Man ska dock vara medveten om att det finns ett antal risker som lyfts fram i forskningslitteraturen förknippade med processen kring nationella skogsprogram. En sammanställning av dessa risker och mindre lyckade exempel från andra länder finns i omvärldsanalysen (Skogsstyrelsen 2013b). Vår bedömning är att riskerna kan minskas genom tydliga mandat för processen samt att det avsätts till-

räckliga resurser till processledning och till att genomföra de utredningsbehov som identifieras i processen.

För att ett nationellt skogsprogram ska vara ändamålsenligt och ge mervärden anser Skogsstyrelsen att det är väsentligt att:

- Programmet tillåts vara verkligt policyskapande, d.v.s. att det utöver att utveckla policy inom ramen för befintlig politik även tillåts vara politikutvecklande, genom att kunna lägga förslag till regeringen.
- Det skapas goda förutsättningar för aktörer att samverka och uppleva delaktighet och delägarskap.
- Arbetet med ett nationellt skogsprogram blir långsiktigt vilket bygger på att det finns en bred uppslutning i riksdagen kring att starta upp en process kring ett nationellt skogsprogram.
- Den innehållsmässiga ramen för ett nationellt skogsprogram vidgas från *hållbart skogsbruk till skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle*.
- Skogsprogrammet koordineras med andra befintliga processer som t.ex. miljömålsarbetet.

Utifrån det politikutvecklande inslaget som beskrivs ovan anser Skogsstyrelsen att ett nationellt skogsprogram bör organiseras med huvudmannaskap på Regeringskansliet och med politisk ledning. Utvecklingen av ett nationellt skogsprogram bör engagera flera departement.

Skogsstyrelsen vill trycka på behovet av att tillräckliga resurser fogas till ett sekretariat för att kunna leda den här typen av omfattande samverkansprocess.

Skogsstyrelsen ser att det finns behov av att utveckla den vertikala integrationen, d.v.s. koordineringen mellan policyskapande på nationell och regional/lokal nivå. Men vill samtidigt trycka på att man av resurseffektivitetsskäl bör vara noga med att klargöra syftet och nyttan av sådana ansatser i varje enskilt fall. Även i vilka faser av processen som ansatser för att skapa vertikal integration gör mest nytta bör värderas.

FAO beskriver den iterativa processen med ett nationellt skogsprogram med en analysfas, en målformuleringsfas och en genomförandefas och därutöver arbetet med att övervaka och utvärdera programmet. Skogsstyrelsen anser att man bör ta fasta på FAO:s beskrivning av ett skogsprogramms olika faser i utformningen av ett nationellt skogsprogram i Sverige. Därutöver bedömer Skogsstyrelsen att det finns behov av en initieringsfas, där mandat, spelregler m.m. för processen läggs fast.

Då flera intressenter har dragit paralleller mellan ett nationellt skogsprogram och några av regeringens strategier har Skogsstyrelsen jämfört Läkemedelsstrategin, Sveriges mineralstrategi och Den nationella innovationsstrategin med principerna för nationella skogsprogram, vad gäller genomförande, innehåll, organisation och uppföljning. Det finns likheter men också skillnader. De områden där vi kan se skillnader är:

- För att säkerställa långsiktigheten behöver ett nationellt skogsprogram som arbetssätt överleva en förändrad mandatfördelning i riksdagen. Kommer dessa strategier som arbetssätt överleva en förändrad mandatfördelning i riksdagen?
- Åtgärderna i strategierna är huvudsakligen inriktade på statliga (via olika myndigheter) insatser medan intentionerna för ett nationellt skogsprogram är att det ska skapa en betydligt bredare delaktighet (stat, näringsliv och civilsamhälle) även i genomförandet.
- Det regionala och/eller lokala perspektivet saknas till stor del i strategierna.

Skogsstyrelsen anser att ett nationellt skogsprogram, till skillnad mot hur strategierna genomförts, behöver koppla ihop det nationella planet med de regionala/lokala. Ett framgångsrikt genomförande kräver ett brett engagemang och tydligt åtagande från intressenter även utanför myndigheterna.

1. Regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen

Sammanfattning

Skogsstyrelsen har fått regeringens uppdrag att genomföra en förstudie som ska belysa lämpligheten i att i Sverige ta fram ett nationellt skogsprogram. Förstudien ska omfatta en jämförande studie av andra länders arbete med nationella skogsprogram som belyser framgångsfaktorer och problem. I uppdraget ingår även att ge förslag på process för och element i ett eventuellt svenskt skogsprogram. Uppdraget ska slutredovisas 15 oktober 2013. En statusrapport ska lämnas 1 juni 2013.

Utöver statusrapporten som överlämnades till regeringen 1 juni 2013, slutredovisas uppdraget i två publikationer. Dels i en omvärldsanalys (Skogsstyrelsen 2013b) och dels i en publikation med förslag och ställningstaganden (Skogsstyrelsen 2013a). Omvärldsanalysen innehåller en genomgång av hur nationella skogsprogram beskrivits i de dokument som tagits fram globalt och regionalt, en sammanställning av forskning kring nationella skogsprogram, en jämförelse mellan nationella skogsprogram i Finland, Tyskland, Österrike och Kanada samt en sammanställning av vad som framkom på den hearing som Skogsstyrelsen anordnat med anledning av detta regeringsuppdrag.

1.1 Regeringens uppdrag till Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har via en ändring av myndighetens regleringsbrev (Regeringsbeslut 2013-04-18) fått regeringens uppdrag att ”göra en förstudie gällande utvecklingen av ett nationellt skogsprogram för Sverige. Syftet med förstudien är att ge ett kunskapsunderlag för utvecklingen av verktyg för att ta tillvara framtidens möjligheter och identifiera hinder för det hållbara skogsbruket med dess jämställda produktions- och miljömål, samt ge underlag för en bedömning av om ett nationellt skogsprogram vore ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Det gäller särskilt affärsutveckling och arbetstillfällen samt ökat behov av skogen som leverantör av råvara och rekreation samt skogsbrukets tillhandahållande och beroende av ekosystemtjänster, i ett förändrat klimat.

En jämförande studie av andra länders nationella skogsprogram ska ingå. Jämförelsen ska omfatta syfte, innehåll, kostnader, resultat och kostnadseffektivitet som kunnat dokumenteras i utvärdering eller på annat sätt, samt Skogsstyrelsens analys av informationen. Framgångsfaktorer och eventuella problem i processen att utarbeta ett nationellt skogsprogram samt i genomförandet ska redovisas. I vilken utsträckning den nuvarande svenska skogspolitiken med dess verktyg och styrmedel uppfyller den vedertagna definitionen av nationellt skogsprogram ska belysas.

Rapporten ska ge förslag till en process för framtagandet samt förslag på element som kan ingå i ett nationellt skogsprogram. En statusrapport ska lämnas den 1 juni 2013 och uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Landsbyggsdepartementet) senast den 15 oktober 2013.”

Skogsstyrelsen har uttolkat uppdraget som att förstudien inte ska begränsas till enbart produktions- och miljöförhållanden i skogen och skogsbruket utan även omfattar användning och förädling av råvara från skogen samt andra ekosystemtjänster som kan tillhandahålla. Förstudien omfattar därmed en rad politikområden utöver den direkta skogspolitiken, så som miljö-, energi-, närings-, friluftsförhållanden och jaktpolitik.

Regeringen skriver att det i uppdraget ingår *”att ge förslag till en process för framtagandet samt förslag på element som kan ingå”*. Element har Skogsstyrelsen, efter avstämning med Landsbyggsdepartementet, i detta sammanhang tolkat som att det avser såväl processmässiga element såsom ämnesmässigt innehåll i ett nationellt skogsprogram.

Skogsstyrelsens uttolkningar av uppdraget är avstämda med Landsbyggsdepartementet.

1.2 Förslag från miljömålsberedningen

I delbetänkandet Långsiktigt hållbar markanvändning – del 1 (SOU 2013:43) föreslår miljömålsberedningen som etappmål att Sverige har utvecklat ett nationellt skogsprogram som omfattar skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden, senast 2015.

1.3 Uppdragets genomförande

Utöver statusrapporten som överlämnades till regeringen 1 juni 2013 slutredovisas uppdraget i två publikationer. Dels i en omvärldsanalys (Skogsstyrelsen 2013b) och dels i en publikation med förslag och ställningstaganden (Skogsstyrelsen 2013a).

Omvärldsanalysen innehåller en genomgång av hur nationella skogsprogram beskrivits i de dokument som tagits fram globalt och regionalt, en sammanställning av forskning kring nationella skogsprogram, en jämförelse mellan nationella skogsprogram i Finland, Tyskland, Österrike och Kanada samt en sammanställning av vad som framkom på den hearing som Skogsstyrelsen anordnat med anledning av detta regeringsuppdrag.

Omvärldsanalysen baserar sig till stora delar på olika underlag i form av rapporter m.m. I beskrivningen av nationella skogsprogram i andra länder har även kompletterande information erhållits via direkta kontakter med statliga tjänstemän i dessa länder.

För att fånga upp hur olika intressenter ser på ett eventuellt svenskt nationellt skogsprogram har förstudien även omfattat en hearing. Vid hearingen deltog ca 70 personer representerande 37 olika myndigheter, företag eller organisationer. Utöver detta har Skogsstyrelsen genomfört bilaterala möten med WWF, Svenska Naturskyddsföreningen, Skogsindustrierna och LRF skogsägarna. Intryck från hearingen och från dessa bilaterala möten har varit viktiga i utformningen av myndighetens förslag och ställningstaganden.

Skogsstyrelsen har dock inte i någon större omfattning undersökt hur man ser på behovet av eller intresset för att delta i utformningen av ett nationellt skogspro-

gram utanför skogssektorn. På hearingen fanns några deltagare från andra sektorer, men här behövs en fortsatt kartläggning. Som exempel kan nämnas att rennäringen och turistnäringen inte var representerade på hearingen samt att energisektorn enbart var representerat av energimyndigheten och ett företag.

I uppdragsbeskrivningen från regeringen säger man att det ingår ”att ge förslag till en process för framtagandet samt förslag på element som kan ingå”. Enligt uttolkningen ovan så skulle element kunna innebära såväl processmässiga som innehållsmässiga element. Skogsstyrelsen har valt att inte ge förslag på några innehållsmässiga delar eftersom myndigheten anser att detta bör tas fram i den problemformuleringsfas som är en del av den process som föreslås i denna rapport. Inte heller ger myndigheten någon bild av vilka utmaningar som den svenska skogen står inför. Även detta anser vi bör ske i problemformuleringsfasen av att ta fram ett nationellt skogsprogram. Skogsstyrelsen vill i sammanhanget förtydliga att det redan finns en relativt stor mängd utvärderingar och rapporter att utgå från i detta avseende och att det i många fall handlar om att nå en större samsyn kring beskrivningen av dessa problem och utmaningar samt vilka som bör prioriteras.

I uppdraget ingick även att belysa ”I vilken utsträckning den nuvarande svenska skogspolitiken med dess verktyg och styrmedel uppfyller den vedertagna definitionen av nationellt skogsprogram”. Vid avstämning med Landsbyggsdepartementet har denna del tonats ner. Skogsstyrelsen har inte gjort någon egentlig analys av om den svenska skogspolitiken kan anses uppfylla principerna för ett nationellt skogsprogram, dels därför att det tonats ner av uppdragsgivaren och dels därför att vi anser att detta redan gjorts (Svensson 2004, Veltheim 2006). Dessa tidigare arbeten finns kort refererade till i omvärldsanalysen.

2. Bedömning av behovet och mervärdet av ett nationellt skogsprogram

Sammanfattning

Skogsstyrelsen bedömer att ett svenskt nationellt skogsprogram kan ge mervärden i förhållande till hur Svensk skogspolitik traditionellt utvecklats och implementerats. Skogsstyrelsen förordar att en process kring ett nationellt skogsprogram startas upp. Några av mervärdena är:

- Tillhandahålla forum och former som ger möjlighet till att skapa en samlad långsiktig strategisk inriktning på skogens nyttjande.
- Ökad samsyn om skogens roll i samhället.
- Ökad tydlighet och förankring med sektorn, och därmed kraft i skogs- och miljöpolitikens genomförande.
- Bättre sektorsintegrering mellan olika sektorer som påverkar och påverkas av skogsbruket.
- Ökad tydlighet och transparens i den nationella implementeringen av internationella avtal och konventioner. Ökad förankring och bättre process kring att ta fram svenska ställningstaganden i internationella förhandlingar.

En viktig förutsättning för att ett svenskt nationellt skogsprogram ska leda till dessa mervärden är att man tar fasta på de rekommendationer för nationella skogsprogram som finns i Wien resolutionen (MCPFE 2003).

Man ska dock vara medveten om att det finns ett antal risker som lyfts fram i forskningslitteraturen förknippade med processen kring nationella skogsprogram. En sammanställning av dessa risker och mindre lyckade exempel från andra länder finns i omvärldsanalysen (Skogsstyrelsen 2013b). Vår bedömning är att riskerna kan minskas genom tydliga mandat för processen samt att det avsätts tillräckliga resurser till processledning och till att genomföra de utredningsbehov som identifieras i processen.

Nationella skogsprogram introducerades som begrepp av den mellanstatliga skogspanelen (IPF) som initierades efter Rio-konferensen (United nations 1997). Därefter har det internationella samfundet framhållit nationella skogsprogram som ett viktigt verktyg för att verka för ett hållbart skogsbruk. Förväntningar på att medlemsländerna startar upp en process med ett nationellt skogsprogram uttrycks i IPF:s slutrapport (United nations 1997), det icke legalt bindande avtal som tagits fram inom FN:s skogsforum (United nations 2008) och i den pan-europeiska resolutionen från 2003 (MCPFE 2003). Även i de förhandlingar om ett legalt bindande avtal inom den pan-europeiska skogsprocessen, som för närvarande pågår, har nationella skogsprogram lyfts fram som en viktig åtgärd.

Enligt FAO (2010) har idag, ca 20 år efter det att IPF introducerade begreppet, ca 130 länder ett nationellt skogsprogram.

I IPF:s slutrapport finns ett antal kriterier eller principer för nationella skogsprogram som presenterats med något olika uppställning under årens lopp. För Sveriges del ligger det närmast till hands att förhålla sig till hur nationella skogsprogram beskrivs i den regionala uttolkning som skett inom den pan-europeiska processen (MCPFE 2003). Där skriver man att ett nationellt skogsprogram är:

en deltagande-, holistisk-, tvärsektoriell- och iterativ process för policyplanering, implementering, övervakning och utvärdering på den nationella och/eller regionala nivån som syftar till fortsatt utveckling av hållbart skogsbruk och bidra till hållbar utveckling.

Man listar även 11 principer för nationella skogsprogram.

- Deltagandeprocess
- Holistiskt och tvärsektoriellt angreppssätt
- Iterativ process med ett långsiktigt åtagande
- Kapacitetsbyggande
- I överensstämmelse med nationell lagstiftning och policy
- Integrering med nationella strategier för hållbar utveckling
- I överensstämmelse med internationella överenskommelser och tagit i beaktande synergier mellan internationella skogsinitiativ och konventioner
- Institutionella reformer och policy reformer
- Ekosystemansats
- Delägarskap vid implementering
- Skapa medvetenhet

I förstudien har Skogsstyrelsen utgått från att vi inte är bundna vid att ta fram ett nationellt skogsprogram, eller av ovanstående principer för nationella skogsprogram. I resolutionen (MCPFE 2003) uppmanar man dock medlemsländerna att beakta principerna så långt som möjligt. Skogsstyrelsen har istället utgått från vilka mervärden ett nationellt skogsprogram skulle kunna ge i det svenska sammanhanget och vad som i så fall krävs i utformningen av det för att det ska ha förutsättningar för att ge dessa mervärden. I slutändan har vi ändå landat i en beskrivning av ett eventuellt svenskt nationellt skogsprogram som i hög grad tar fasta på nämnda principer. De inspel som vi fått från olika intressenter har också stött en sådan slutsats.

De senaste åren har debatten om den svenska skogens nyttjande präglats av starka motsättningar mellan olika intressen. Vi bedömer att ett nationellt skogsprogram

med en kunskapsbaserad ansats kan minska dessa motsättningar och skapa en högre acceptans för de politiska avvägningarna inom skogspolitiken. Vår förhoppning är att en ökad samsyn på sikt kan underlätta avvägningarna i skogspolitiken och avvägningarna mellan skogspolitiken och andra politikområden, vilket på sikt kan leda till ett ökat fokus på politikens genomförande. I det här sammanhanget är det också viktigt att skogsprogrammet är kopplat till befintliga processer som t.ex. miljömålsarbetet. En nära koordinering kan erbjuda viktiga synergieffekter (t.ex. ökad samsyn om åtgärder, roller och ansvar) och därmed ge ytterligare kraft i arbetet för att nå miljömålen.

Den svenska skogspolitiken bygger på principen om sektorsansvar som lades fast i 1988 års miljöpolitiska beslut (Prop. 1987/88:85). Sektorsansvaret innebar en decentralisering av miljöarbetet genom att integrera det dels i alla berörda politikområden, och därmed i berörda myndigheters arbete, och dels genom att föra ut det till näringarna inom de berörda sektorerna. Sektorsansvarets innebörd i skogspolitiken har senare utvecklats i 1993 års skogspolitiska beslut (Prop. 1992/93:226) och ansvarsfördelningen mellan stat och näring utvecklats i strategin för biologisk mångfald (Prop. 1993/94:30). Skogsstyrelsen har under senare år lyft frågan om sektorsansvarets innebörd och i olika sammanhang fört en dialog med näringen om detta. Skogsstyrelsen bedömer att implementeringen av skogspolitiken skulle vinna på om den ansvarsfördelning som sektorsansvaret innebär mellan stat och näring utvecklades ytterligare och tydliggjordes. Ett nationellt skogsprogram som bygger på en ansvarsfördelning mellan stat och näring skulle kunna starkt bidra till ett sådant tydliggörande. Se vidare i kapitel 5 om målformuleringsfasen.

Som tidigare nämnts upplever Skogsstyrelsen att den nationella debatten om den svenska skogens nyttjande är starkt polariserad och i flera fall har fastnat i låsta positioner. Vi bedömer att ett mer aktivt deltagande av andra sektorer som berör/berörs av skogens nyttjande (t.ex. turism eller energi) skulle kunna vitalisera debatten och leda till en mer konstruktiv utveckling. Det är därmed viktigt att aktivt söka medverkan från andra sektorer. Inom ramen för förstudien har Skogsstyrelsen inte haft möjlighet att göra någon systematisk förfrågan om intresset från andra sektorer att delta i processen kring ett nationellt skogsprogram.

Skogsstyrelsens bedömning är att nationell implementering av internationella konventioner som en del i ett nationellt skogsprogram skulle kunna öka tydligheten och transparensen och förbättra samverkan mellan olika aktörer. I den nationella implementeringen av internationella avtal och konventioner berörs ofta flera myndigheter och flera näringar. Skogsstyrelsen har upplevt att det ofta kan vara svårt för näringen och intressenter att följa och förstå hur den nationella implementeringen är tänkt att ske.

I motiveringen till förslaget om att utveckla ett nationellt skogsprogram skriver miljömålsberedningen att skogens samlade ekonomiska, sociala och miljömässiga värden behöver uppmärksammas mer i ett långsiktigt perspektiv (SOU 2013:43). Skogsstyrelsen bedömer att processen med ett nationellt skogsprogram, som bygger på delaktighet och en tvärsektoriell ansats, kan ge förutsättningar för en sådan långsiktigt strategisk ansats. Man bör dock vara klar över att den grad av delaktighet som Skogsstyrelsen upplever förväntas i en sådan process kommer vara resurskrävande och möjligen innebära en del risker. De risker som Skogsstyrelsen

uppmärksammat i omvärldsanalysen (Skogsstyrelsen 2013b) handlar framför allt om olika aspekter av samverkansprocessen. För att hantera dessa risker bedömer Skogsstyrelsen att det är väsentligt att man till ett svenskt nationellt skogsprogram avsätter tillräckliga resurser för processledning, utredningsbehov m.m.

3. Ramar för ett nationellt skogsprogram

Sammanfattning

För att ett nationellt skogsprogram ska vara ändamålsenligt och ge mervärden anser Skogsstyrelsen att det är väsentligt att:

- Programmet tillåts vara verkligt policyskapande, d.v.s. att det utöver att utveckla policy inom ramen för befintlig politik även tillåts vara politikutvecklande, genom att kunna lägga förslag till regeringen.
- Det skapas goda förutsättningar för aktörer att samverka och uppleva delaktighet och delägarskap.
- Arbetet med ett nationellt skogsprogram blir långsiktigt vilket bygger på att det finns en bred uppslutning i riksdagen kring att starta upp en process kring ett nationellt skogsprogram.
- Den innehållsmässiga ramen för ett nationellt skogsprogram vidgas från *hållbart skogsbruk* till *skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle*.
- Skogsprogrammet koordineras med andra befintliga processer som t.ex. miljömålsarbetet.

Nationella skogsprogram är avsedda att vara policyskapande processer med bred delaktighet som kan leda till institutionella reformer eller reformer av den nationella skogspolitiken (MCPFE 2003). För att skapa en bred uppslutning kring och engagemang i ett svenskt nationellt skogsprogram bedömer Skogsstyrelsen att det är centralt att man låter det vara verkligt policyskapande. I detta lägger vi att skogsprogrammet utöver att skapa policy för myndigheter (inom myndigheternas mandat), näringsliv och civilsamhälle även bör kunna bidra till att utveckla politiken genom att lägga förslag till regeringen.

En nyckel för att ett nationellt skogsprogram ska kunna ge mervärden är att man lyckas ge förutsättningar för bra samverkan och delaktighet. En viktig förutsättning för detta är ett tydligt direktiv från regeringen med tydliga avgränsningar. Baserat på erfarenheterna från andra länder rekommenderar vi att man i processen tar fram tydliga spelregler (hur samverkan ska gå till och om hur beslutsprocessen ser ut) och uppföranderegler samt har oberoende moderatorer som leder möten. Av vikt för bra förutsättningar för god samverkan och delaktighet är även att man skapar god balans mellan olika intressen i det nationella skogsprogrammets olika forum.

Av erfarenhet vet Skogsstyrelsen att en del intressenter har svårt att tillsätta de resurser som krävs för att engagera sig i stora samverkansprocesser, vilket också framförts till Skogsstyrelsen i genomförandet av denna förstudie. Ekonomiskt stöd till intressenter med begränsade ekonomiska resurser kan därför behöva övervägas.

Om man ska starta en process kring ett nationellt skogsprogram bör denna vara långsiktig, vilket förutsätter bred uppslutning kring beslutet att starta arbetet med ett nationellt skogsprogram i riksdagen. I Finland har man för att skapa långsiktighet i arbetssättet gått så långt att man reglerat i skogslagen att skogsprogram skall tas fram.

En förutsättning för att processen ska vara långsiktigt hållbar är att den ges politisk betydelse. Om skogsprogrammet endast omfattar implementering av redan fattade beslut, finns en uppenbar risk att intressenter väljer att inte delta i processen. För att skapa långsiktighet bör framtida behov av utredningar kanaliseras till det nationella skogsprogrammet (kan gälla SOU eller uppdrag till myndigheter). Det är även viktigt att berörda myndigheter inte startar upp parallella processer med policyutvecklande inslag utan att även de kanaliseras via eller stämts av i det nationella skogsprogrammet.

I bilagan till Wien resolutionen (MCPFE 2003) lyfter man fram nationella skogsprogram som ett verktyg för att verka för ett hållbart skogsbruk och därmed bidra till hållbar utveckling.

Hållbart skogsbruk (Sustainable Forest Management, SFM) definieras i en bilaga till Lissabon resolutionen (MCPFE 1998) som:

”förvaltning och användande av skog och skogsmark på ett sätt och i en takt, som upprätthåller deras biologiska mångfald, produktivitet, förnyingsförmåga, livskraft och deras potential att nu och i framtiden fylla relevanta ekologiska, ekonomiska och sociala funktioner på lokal, nationell och global nivå och att inte orsaka skada på andra ekosystem.”

I den praktiska implementeringen av hållbart skogsbruk inom MCPFE kan man dock se en utvidgning av begreppet, t.ex. i utvecklingen av kriterier och indikatorer.

Av ovanstående resonemang kan hållbart skogsbruk och därmed skogens brukande ses som en rekommenderad ram för nationella skogsprogram. Skogsstyrelsen anser dock att en sådan uttolkning skulle vara allt för snäv. För att ge de mervärden som beskrivs ovan bör även de värdeskapande kedjor som har sitt upphov i skogen, inkluderas i ett svenskt nationellt skogsprogram. Värdeskapande kedjor ska tolkas i vid mening och omfattar t.ex. värde för friluftsliv, för landets energiförsörjning, klimatnytta, i traditionell skogsindustri osv. Det här innebär att vi anser att alla relevanta ekosystemtjänster bör inkluderas.

Skogsstyrelsen föreslår att man vidgar ramen för skogsprogrammet till ”skogens roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle”. I ramen ingår givetvis även skogens brukande och ett hållbart nyttjande.

Hur stor del av dessa värdeskapande kedjor som bör omfattas bedömer Skogsstyrelsen behöver utvecklas vidare i den initieringsfas som vi föreslår nedan, se kapitel 5. Det kan t.ex. bero på intresset från respektive sektor att delta.

4. Organisation av ett nationellt skogsprogram

Sammanfattning

Utifrån det politikutvecklande inslaget som beskrivs ovan anser Skogsstyrelsen att ett nationellt skogsprogram bör organiseras med huvudmannaskap på Regeringskansliet och med politisk ledning. Utvecklingen av ett nationellt skogsprogram bör engagera flera departement.

Skogsstyrelsen vill trycka på behovet av att tillräckliga resurser fogas till ett sekretariat för att kunna leda den här typen av omfattande samverkansprocess.

Skogsstyrelsen ser att det finns behov av att utveckla den vertikala integrationen, d.v.s. koordineringen mellan policyskapande på nationell och regional/lokal nivå. Men vill samtidigt trycka på att man av resurseffektivitetsskäl bör vara noga med att klarlägga syftet och nyttan av sådana ansatser i varje enskilt fall. Även i vilka faser av processen som ansatser för att skapa vertikal integration gör mest nytta bör värderas.

Med tanke på det politikutvecklande inslaget, som beskrivs i kapitel 3, bör ett svenskt nationellt skogsprogram organiseras från Regeringskansliet och ges politisk ledning. Av omvärldsanalysen framgår att man såväl i Finland, Tyskland som Österrike har organiserat skogsprogrammet på detta vis. Med tanke på bredden som ges av det tvärsektoriella inslaget bör det nationella skogsprogrammet beröra flera departement.

Skogsstyrelsen har i genomförandet av detta uppdrag även övervägt alternativet att regeringen skulle ge en eller flera myndigheter i uppdrag att leda processen med att ta fram ett förslag på ett nationellt skogsprogram. Förslaget skulle då utvecklas under ledning av dessa myndigheter för att utgöra underlag för regeringen. Skogsstyrelsen ser dock detta alternativ som olämpligt. Inom miljömålssystemet fanns tidigare det så kallade miljömålsrådet. I miljömålsrådet samverkade myndigheter för att ta fram förslag till regeringen, t.ex. om behov av nya eller förändrade styrmedel. I det senaste miljöpolitiska beslutet ersattes miljömålsrådet med en parlamentarisk beredning. Motivet var att en parlamentarisk beredning skulle leda till en ökad dialog och politisk förankring som kan ge ökad samordning mellan olika politikområden (Prop 2009/10:155). Den parlamentariska beredningen förväntades leda till ökad effektivitet inom miljömålssystemet, genom att ansvaret mellan myndigheter och den politiska sfären tydliggjordes. Skogsstyrelsen ser att ett myndighetsuppdrag om att utveckla ett förslag till nationellt skogsprogram skulle leda till samma nackdelar som fanns med den tidigare organisationen inom miljömålssystemet.

När det gäller resurser för att genomföra processen med ett nationellt skogsprogram vill Skogsstyrelsen trycka på behovet av att koppla ett starkt sekretariat med bred och ändamålsenlig kompetens till programmet. I sekretariatet kan det vara viktigt med såväl naturvetenskaplig som samhällsvetenskaplig kompetens men

också kompetens kring exempelvis konfliktlösning och förändringsledning. Behovet av koordinering och information för att för alla parter tydliggöra syfte, beslutsordning, var i processen man befinner sig m.m. bör inte underskattas. Skogsstyrelsen har fått beröm för sin process kring projektet ”Dialog om miljöhänsyn” men också kritik. Kritiken kan till stor del kopplas till att myndigheten underskattat behovet av den här typen av central funktion. Om man jämför med Finland och Österrike så har man där haft sekretariat med i storleksordningen 3-4 heltidstjänster kopplade till det nationella skogsprogrammet. Skogsstyrelsen bedömer att motsvarande krävs även i Sverige. Utöver behovet av ett starkt sekretariat så vill Skogsstyrelsen peka särskilt på behovet av utredningsresurser under analys- och målformuleringsfaserna, se kapitel 5, för att kunna ta fram objektiva underlag kring olika frågeställningar. Därutöver krävs resurser för övervakning och utvärdering av programmet.

I övrigt anser myndigheten att en organisation med ett övergripande organ med politisk ledning, och med medverkan från näringsliv, myndigheter och civilsamhälle, som till sig kopplar ett antal arbetsgrupper som bereder frågor känns naturlig. En mer detaljerad organisation är lämplig att utveckla under programmets initieringsfas, se kapitel 5 nedan. Under den iterativa processen som arbetet med ett nationellt skogsprogram innebär kommer behoven att variera. Organisationen bör därför kunna vara skalbar så att den kan skalas upp eller ner under processens olika faser. Ett sätt att skapa skalbarhet är att ge arbetsgrupper begränsade och tidsatta uppdrag istället för att tillsätta arbetsgrupper på ett löpande uppdrag.

Vertikal integration

I principerna till nationella skogsprogram skriver man i bilagan till Wien resolutionen, om principen kring ett holistiskt och tvärsektoriellt angreppssätt, att avsikten är att nationella skogsprogram ska skapa såväl horisontella kopplingar mellan olika sektorer som vertikala kopplingar mellan olika geografiska nivåer i samhället. Den vertikala integrationen handlar således om att koppla ihop den nationella nivån med de regionala/lokala nivåerna.

Skogsstyrelsen anser att det finns ett utrymme att utveckla koordineringen mellan den nationella policyskapande processen och framför allt den kommunala. Ett exempel på område där vi upplevt att den nationella policyskapande processen och den kommunala inte koordinerats i tillräcklig grad är kring skogens sociala värden.

En vertikal integration kan troligen öka legitimiteten och känslan av ägarskap för skogsprogrammet då lokala och regionala aktörer får möjlighet att kanalisera frågor upp på nationell nivå. En ökad legitimitet och ägarskap på lokal och regional nivå torde även förbättra programmets implementering. Sålunda finns det skäl för att i processen kring ett eventuellt svenskt skogsprogram ha en hög grad av vertikal integration. Samtidigt är det viktigt att analysera vilka frågor som ska integreras vertikalt, så att den vertikala integrationen inte tar allt för stora resurser i anspråk. Det kan gälla såväl vilka frågor som hanteras, som i vilka faser av processen som initiativ till vertikal integration tas.

Av de länder vi studerat i omvärldsanalysen har Finland haft det mest ambitiösa upplägget för att koppla ihop den regionala nivån med den nationella. Under arbetet med att ta fram det Finska nationella skogsprogrammet genomfördes öppna forum på den regionala nivån vid två tillfällen. Dessutom har de regionala skogs-

centralerna brutit ned det nationella skogsprogrammet genom att utarbeta regionala skogsprogram.

Skogsstyrelsen ser att det under analysfasens, se kapitel 5, bör genomföras den typ av öppna forum som man haft i Finland. Vi upplever att detta är viktigt för att få en bred belysning av vilka frågor som Skogsprogrammet bör hantera. Särskilt bör man sträva efter att få engagemang från landets kommuner i dessa forum. Med tanke på bredden i vilka frågor som kan komma att hanteras inom skogsprogrammet bör uppdraget att organisera regionala komponenter inom skogsprogrammet ges till Länsstyrelserna, med stöd av Skogsstyrelsen inom Skogsstyrelsens ansvarsområde.

Givet att det nationella skogsprogrammet får ett innehåll som är kostnadseffektivt att åtgärda på regional/lokal nivå, anser Skogsstyrelsen att det kan vara lämpligt att inom skogsprogrammet ta fram regionala åtgärdsplaner. Innan en sådan ansats initieras bör man dock dra erfarenheter av de regionala åtgärdsprogram som Länsstyrelserna har i uppgift att ta fram inom miljömålssystemet. Skogsstyrelsen ser att det finns exempel på län där man lyckats mycket väl med att få olika aktörer att åta sig konkreta åtgärder för att bidra till ökad måluppfyllelse. I Finland är, som tidigare nämnts, det nationella skogsprogrammet nedbrutet till regionala skogsprogram. Skogsstyrelsen bedömer, från tidigare erfarenheter av regionala målarbeten, att det är effektivare att gå direkt på regionala åtgärdsprogram snarare än att gå igenom en regional målformuleringsfas i ett regionalt skogsprogram.

5. Process för ett nationellt skogsprogram

Sammanfattning

FAO beskriver den iterativa processen med ett nationellt skogsprogram med en analysfas, en målformuleringsfas och en genomförandefas och därutöver arbetet med att övervaka och utvärdera programmet. Skogsstyrelsen anser att man bör ta fasta på FAO:s beskrivning av ett skogsprogramms olika faser i utformningen av ett nationellt skogsprogram i Sverige. Därutöver bedömer Skogsstyrelsen att det finns behov av en initieringsfas, där mandat, spelregler m.m. för processen läggs fast.

FAO har beskrivit hur man ser att processen med ett nationellt skogsprogram bör utformas (FAO 2006), vilket vi sammanfattat i omvärldsanalysen (Skogsstyrelsen 2013b). Skogsstyrelsen anser att FAO:s beskrivning av de olika stegen i den iterativa processen som ett nationellt skogsprogram innebär är bra, och att den bör beaktas i utformning av ett svenskt nationellt skogsprogram. Avsikten är inte att här upprepa vad FAO skriver utan komplettera detta med några tankar som Skogsstyrelsen fångat upp under arbetet med denna förstudie.

Initieringsfas

Skogsstyrelsen bedömer att det utöver de faser som FAO beskriver behövs något man skulle kunna kalla för en initieringsfas. Syftet med initieringsfasen skulle vara att skapa bra förutsättningar för den process som startas upp så att man undviker att upprepa misstag från andra länder, vilka beskrivs i omvärldsanalysen (Skogsstyrelsen 2013b). Initieringsfasen kan vara en viktig framgångsfaktor då erfarenheten från andra länder tyder på att det kan vara svårt att reparera initiala misstag. Några specifika saker som bör göras under initieringsfasen är:

- Identifiera vilka andra sektorer utöver själva skogssektorn som bör delta i utformningen av ett nationellt skogsprogram och undersöka intresset hos dessa sektorer att delta, kan gälla såväl inom Regeringskansliet, myndigheter, näringsliv som civilsamhälle. I denna identifiering av sektorer som bör delta bör man begränsa sig till sektorer som verkligen har en direkt påverkan på eller påverkas av skogsbruk. Det finns annars en risk att processen blir allt för otymplig.
- I dialog med intressenter klargöra ramarna för det nationella skogsprogrammet, d.v.s. innehållsmässiga eller andra begränsningar som regeringen ser.
- I dialog med intressenter ta fram och tydliggöra arbetsordningen. Den bör svara på frågor som t.ex.:
  - Hur tas olika former av beslut i processen
  - Hur kommer samverkan att gå till

- Vilket mandat förväntas deltagarna ha från sina respektive huvudmän under olika skeden av processen
- Hur kommer dokumentation från möten upprättas och kommuniceras
- I dialog med intressenter överväga om det behövs någon form av uppförandekod och/eller att deltagare förbinder sig till processen på något vis.
- I dialog med intressenter närmare utforma organisationen kring skogsprogrammet.

Analysfas

I analysfasen är det meningen att man, via t.ex. en SWOT analys, analyserar vilka problem och möjligheter som finns. I den här analysen kommer olika intressenter ha olika problemformuleringar. En vetenskaplig ansats anser vi därför vara central. Man bör därmed till analysfasen säkra att man har tillgång till utredningsresurser, förmodligen både i ett sekretariat och genom att anlita personer inom olika forskande institutioner.

Inom en del områden kan det vara så att den vetenskapliga grunden inte är tillräcklig för att tydligt belägga eller avfärda problem. Forskning inom ett sådant område bör då kunna initieras så att frågan tydligare kan adresseras i nästa iteration av skogsprogrammet. T.ex. skulle arbetet i det iterativa hjul som det nationella skogsprogrammet innebär kunna föda det iterativa hjul som SLU och Skogsstyrelsen bedriver, på regeringens uppdrag, inom adaptiv skogsskötsel med problemställningar.

FAO:s beskrivning av analysfasen kan förefalla ganska förutsättningslös, som om man börjar med ett blankt papper. Skogsstyrelsen ser snarare att den förutsättningslösa SWOT analysen bör kompletteras med en analys av vilka politiska beslut som redan föreligger, på global, regional och nationell nivå och hur skogsprogrammet bör förhålla sig till dessa politiska beslut. I denna fas bör även tidigare identifierade problem och möjligheter sammanställas för att värdera i vilken grad de fortfarande är aktuella.

Analysfasen bör avslutas med att det fattas beslut kring vilka områden man avser att gå vidare med.

Målformuleringsfas

Avsikten med målformuleringsfasen är att man ska ta fram målsättningar och åtgärder för att nå dessa målsättningar.

Skogsstyrelsen anser att tyngdpunkten i ett svenskt nationellt skogsprogram bör ligga på åtgärder, snarare än på målformuleringar. En tydlighet i vilka åtgärder som ska genomföras av vem och när det ska vara genomfört, bedömer vi vara en viktig framgångsfaktor. I tidigare målarbete inom miljömålssystemet och inom Skogsstyrelsens arbete med sektorsmål har det tagits fram så kallade SMART-

mål¹. Myndighetens erfarenhet av att ta fram SMART-mål i samverkan är att det är mycket tidskrävande och att effekten av det är tveksam. Diskussionen kring de sektorsmål Skogsstyrelsen tagit fram har snarare handlat om målens formulering och kring hur de följs upp än kring vilka åtgärder som behövs för att verka mot målen. Även inom miljömålssystemet har man övergett de så kallade SMART-målen, i form av nivå- och tidsatta miljötilstånd som skall uppnås, till förmån för mer förutsättnings-/åtgärdsinriktade etappmål.

Som ett tydligt exempel på vad vi menar med att tona ner målformuleringsarbetet så bedömer vi att det räcker att vara överens om att skadorna på forn- och kultur lämningar är för höga och att de bör minska. Exakt hur mycket de bör minska eller i vilken takt är inte nödvändigt att fastställa för att kunna gå vidare och fastställa åtgärdsplaner. Istället för att vid ingången av en målperiod fastställa exakt vad som är tillräckligt, ställer man sig då frågan i nästa iteration av skogsprogrammet frågan om skadorna fortfarande kan anses vara för höga, eller om man då vid det tillfället kan anse att detta inte längre är ett problem. Det är också viktigt att programmet kan hantera förändringar och att arbetssättet med andra ord är agilt. En läsning vid olika mått och nivåer kan härvidlag vara kontraproduktivt.

När det gäller att ta fram åtgärder för att verka mot målsättningarna i det nationella skogsprogrammet vill Skogsstyrelsen trycka på vinsten med att ta ett holistiskt perspektiv, d.v.s. nyttja de samlade resurserna i samhället. Genom att åtgärderna riktas till såväl stat, näringsliv som civilsamhälle kan man skapa ett brett ansvarstagande för programmets genomförande i samhället. Ett sådant angreppssätt ligger i linje med intentionerna både för nuvarande skogspolitik och för nationella skogsprogram och skulle kunna tydliggöra hur ansvarsfördelningen ser ut inom skogspolitiken.

I sitt delbetänkande förslår miljömålsberedningen (SOU 1013:43) som etappmål att Sverige har utvecklat ett nationellt skogsprogram som omfattar skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden, senast 2015. Skogsstyrelsen tolkar den målbeskrivningen som att man senast vid utgången av 2015 ska ha passerat målformuleringsfasen, första gången, i den iterativa process som ett nationellt skogsprogram innebär. Skogsstyrelsen bedömer att målsättningen är ambitiös men genomförbar givet att processen initieras under 2013.

Genomförandefas

Som en följd av ovanstående resonemang kring vinsterna med ett brett ansvarstagande för skogsprogrammet bör även genomförandefasen präglas av ett holistiskt angreppssätt. Det här innebär i förlängningen att finansieringen för skogsprogrammets genomförande bör delas mellan stat, näringsliv och civilsamhälle.

Övervakning och utvärdering

Övervakning och utvärderingsfasen följer inte kronologiskt efter de övriga, utan löper parallellt med de övriga faserna. Man bör tidigt säkra att det finns övervakning och utvärderingsresurser kopplade till det nationella skogsprogrammet. Dessa resurser kan lämpligen säkras på forskande institutioner eller myndigheter. För programmets trovärdighet anser Skogsstyrelsen att det är viktigt att man inte

¹ SMART står för Specifikt, Mätbart, Accepterat, Realistiskt och Tidsatt.

försätter myndigheter i en situation där de ägnar sig åt allt för mycket av självutvärdering.

6. Jämförelse med några liknande processer i Sverige

Sammanfattning

Då flera intressenter har dragit paralleller mellan ett nationellt skogsprogram och några av regeringens strategier har Skogsstyrelsen jämfört Läkemedelsstrategin, Sveriges mineralstrategi och Den nationella innovationsstrategin med principerna för nationella skogsprogram, vad gäller genomförande, innehåll, organisation och uppföljning. Det finns likheter men också skillnader. De områden där vi kan se skillnader är:

- För att säkerställa långsiktigheten behöver ett nationellt skogsprogram som arbetssätt överleva en förändrad mandatfördelning i riksdagen. Kommer dessa strategier som arbetssätt överleva en förändrad mandatfördelning i riksdagen?
- Åtgärderna i strategierna är huvudsakligen inriktade på statliga (via olika myndigheter) insatser medan intentionerna för ett nationellt skogsprogram är att det ska skapa en betydligt bredare delaktighet (stat, näringsliv och civilsamhälle) även i genomförandet.
- Det regionala och/eller lokala perspektivet saknas till stora delar i strategierna.

Skogsstyrelsen anser att ett nationellt skogsprogram, till skillnad mot hur strategierna genomförts, behöver koppla ihop det nationella planet med de regionala/lokala. Ett framgångsrikt genomförande kräver ett brett engagemang och tydligt åtagande från intressenter även utanför myndigheterna.

Regeringen har på flera områden initierat satsningar på strategier. För att visa på olika alternativ har Skogsstyrelsen tagit del av följande tre olika strategier som tagits fram av Regeringskansliet:

1. Läkemedelsstrategin (Socialdepartementet 2011)
2. Sveriges mineralstrategi (Näringsdepartementet 2013)
3. Den nationella innovationsstrategin (Näringsdepartementet 2012)

Strategiernas framtagningsprocess, genomförande, innehåll, organisering och uppföljning beskrivs översiktligt. Därefter görs en jämförelse och dras paralleller mellan dem och ett nationellt skogsprogram i Sverige.

Läkemedelsstrategin

Sommaren 2012 presenterades rapporten Nationell läkemedelsstrategi? – en förstudie som konstaterade att en nationell läkemedelsstrategi krävs för att hantera utmaningarna på läkemedelsområdet. Socialdepartementet tillsatte därefter en

högnivågrupp, projektgrupp och referensgrupp för att utarbeta en nationell läkemedelsstrategi. I grupperna fanns representanter för myndigheter, branschorganisationer, yrkesförbund och intresseorganisationer. Dessutom anordnades två hearings. Aktörerna har tillsammans med Regeringskansliet utarbetat strategin.

Strategin ska visa vilken riktning läkemedelsanvändningen bör utvecklas för att bli mer effektiv och patientsäker. Inom ramen för strategin har vision och mål tagits fram. För att åstadkomma en utveckling inom målen har de brutits ned i sju insatsområden. För varje insatsområde finns åtgärder. En uppföljning ska ske på insats- och målnivå med indikatorer och uppföljningsmått. Uppföljning ska ge en bild av utveckling inom läkemedelsområdet. Strategin ska utgöra en plattform för diskussion och utveckling inom läkemedelsområdet på nationell nivå samt ansvara för ett samordnat utvecklingsarbete.

Strategiarbetet leds vidare av en högnivågrupp med Socialdepartementet som ordförande. Läkemedelsverket samordnar det operativa utvecklingsarbetet och följer upp de insatser och mål som föreslagits av högnivågruppen. Samordnings- och uppföljningsarbetet sker i dialog med involverade aktörer och leds av högnivågruppen. Utvecklingsarbeten består av regeringsuppdrag till myndigheter och åtaganden som berörda aktörer åtar sig att genomföra. Högnivågruppen ska lämna förslag på insatser i en handlingsplan. Insatserna består huvudsakligen i uppdrag till olika myndigheter. Vidare ska arbetet inom strategin ske i redan befintliga strukturer. Läkemedelsverket ska årligen inkomma med lägesrapport vilket ligger till grund för högnivågruppen fortsatta arbete.

Sveriges mineralstrategi

EU har uppmanat medlemsstaterna att utarbeta nationella mineralstrategier. Ett underlag till svensk mineralstrategi lämnades från Sveriges geologiska undersökningar (SGU) i mars 2011. Därefter har strategin tagits fram av regeringen med stöd av SGU och i bred dialog och samverkan med aktörer och intressenter på lokal, regional och nationell nivå. Fyra dialogmöten har arrangerats för att diskutera olika områden som bedöms vara särskilt viktiga inom ramen för strategin. Dialogmötena har varit öppna för alla intresserade att medverka i och varje möte samlade 80-100 deltagare.

I strategin finns en vision och fem olika strategiska områden för en långsiktig hållbar mineralanvändning. Områdena har identifierats med ett tidsperspektiv på tio år och utifrån dagens förutsättningar. Varje strategiskt område har ett flertal målbilder med tillhörande konkreta åtgärds punkter, främst i form av uppdrag till olika myndigheter. I det fortsatta arbetet med strategin ska ytterligare åtgärder identifieras, konkretiseras och verkställas. Tillkommande åtgärder ska identifieras i en kontinuerlig dialog med berörda aktörer och inom ramen för det arbete som ska bedrivas av det nationella mineralforumet, som också är ett förslag till åtgärd. En åtgärdsplan har upprättats mot bakgrund av de åtgärder som föreslagits.

En åtgärds punkt i strategin är att inrätta ett nationellt mineralforum för att följa implementeringen av strategin. Forumets uppgifter är att följa och utvärdera åtgärderna men även att identifiera nya åtgärder. Vidare ska forumet främja dialog mellan aktörer, ge tillfälle till informations- och kunskapsutbyte och samordna omvärldsbevakning och omvärldsanalys. Forumet ska ledas av näringsministern och samla företag inom gruv- och mineralnäringen, kommuner, aktörer som har

samordningsansvar för regionalt tillväxtarbete i länen, myndigheter och bransch- och intresseorganisationer som berörs av och bidrar till gruv- och mineralnäringens verksamhet.

Den nationella innovationsstrategin

Regeringens arbete med att formulera strategin genomfördes i bred dialog med aktörer från olika delar av samhället samt med en hög grad av delaktighet och involvering från samtliga departement i Regeringskansliet. Syftet med strategin är att bidra till ett innovationsklimat med bästa möjliga förutsättningar för innovation med sikte på 2020. Strategin har en vision, som också gäller för 2020, och utgår från tre huvudprinciper som är underindelade i olika områden som var och en har en målbild och flera kvalitativa delmål. Strategin har inga konkreta åtgärder riktade mot myndigheter eller andra aktörer. Istället lyfts fram vikten av att skapa väl fungerande mötesplatser för dialog och samordning mellan olika områden samt mellan nivåer: lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Vidare framhålls att strategins genomförande förutsätter att såväl internationellt, regionalt som tematiskt arbete fortsätter för att ytterligare konkretisera vad som måste göras. Dessutom poängteras vikten av uppföljningsbara mål och goda analyser för välgrundade prioriteringar samt tillgång till indikatorer.

Regeringen ska regelbundet redovisa en översikt av genomförandet av strategin samt hur innovationsklimatet utvecklas i Sverige.

Strategierna och ett svenskt skogsprogram

Strategierna som redovisas ovan skiljer sig åt både vad gäller framtagning, genomförande, innehåll, organisation och uppföljning. Strategierna har tagits fram inom Regeringskansliet och i vissa fall har det skett med ett nära samarbete med myndigheter (mineralstrategin) eller via upprättandet av ett antal grupper på olika nivåer (läkemedelsstrategin). Även andra aktörer har varit med i utarbetandet av strategierna vilket tyder på en önskan få en bred konsensus kring strategierna. Ett svenskt nationellt skogsprogram förmodas initieras av Regeringskansliet och i framtagningen är det förmodligen mest ändamålsenligt att liksom i läkemedelsstrategin upprätta diverse grupper med representanter från Regeringskansliet, myndigheter, branschorganisationer och intresseorganisationer i syfte att nå en bred uppslutning kring framtagandet av programmet.

Genomförandet och organiseringen av strategierna har skiljt sig åt. I läkemedelsstrategin upprättade Socialdepartementet, på liknande sätt som i framtagningen, en högnivågrupp med Socialdepartementet som ordförande och med Läkemiddelverket som samordnare av de operativa utvecklingsarbetet och uppföljningen. I mineralstrategin skapades istället ett mineralforum lett av näringsministern. För att möjliggöra för verkliga reella förändringar på politiska nivå krävs troligen att ett svenskt nationellt skogsprogram genomförs och organiseras via ett huvudmannaskap på politisk nivå på Regeringskansliet. Därutöver är det viktigt att myndigheter och andra intressenter deltar och får ett inflytande i genomförande och finns representerade i organiseringen av ett nationellt skogsprogram.

I både läkemedels- och mineralstrategin har olika varianter på vision, mål och konkreta åtgärds punkter tagits fram. Troligen kan innehållet i ett nationellt skogsprogram byggas upp på liknande sätt. Ett nationellt skogsprogram bör dock inte

nödvändigtvis knyta konkreta åtgärder mot enbart myndigheter utan istället bör åtgärder kunna knytas till andra intressenter i samhället för att på så sätt koppla ihop sektorsansvaret med det nationella skogsprogrammet. Genom att andra aktörer än myndigheter blir ansvariga, ett delat ansvar, för att genomföra åtgärder skapas även delaktighet och delägarskap i implementeringen som är två av principerna för nationella skogsprogram.

Strategierna är initierade och drivs av Regeringskansliet vilket kan skapa en viss osäkerhet kring långsiktigheten. Vid en förändrad mandatfördelning i riksdagen förefaller det finnas en risk att strategierna förändras eller helt tas bort. Ett nationellt skogsprogram ska enligt principerna vara en iterativ process med ett långsiktigt åtagande vilket talar för att ett svenskt nationellt skogsprogram bör organiseras så att det kan vara relativt intakt trots förändrade majoriteter i riksdagen. En jämförelse kan göras med Finland som har haft ett intakt arbete med nationella skogsprogram över flera mandatperioder.

Inte i någon av de granskade strategierna lyfts de lokala och regionala perspektivet upp. Ett svenskt nationellt skogsprogram bör, för att nå delaktighet och delägarskap, bygga på bred delaktighet där aktörer på lokal och regional nivå har reella möjligheter att identifiera problem och åtgärder som därefter kan föras vidare till nationell nivå.

Litteratur/källförteckning

- FAO, 2006. Understanding national forest programmes – guidance for practitioners. National forest programmes facility, Food and agriculture organization of the United Nations. Rome 2006.
- MCPFE 1998. Third ministerial conference on the protection of forest in Europe. Annex 2 of the resolution L2. Pan-European Operational Level Guidelines for Sustainable Forest Management. Lisbon 1998.
- MCPFE 2003. Fourth ministerial conference on the protection of forests in Europe. Vienna resolution 1. Strengthen synergies for sustainable forest management in Europe through cross-sectoral co-operation and national forest programmes. Vienna, 28-30 April 2003.
- Näringsdepartementet, 2012. Den nationella innovationsstrategin. Informationsmaterial, 11 oktober 2012.
- Näringsdepartementet, 2013. Sveriges mineralstrategi. För ett hållbart nyttjande av Sveriges mineraltillgångar som skapar tillväxt i hela landet. Rapport, 21 februari 2013.
- Regeringens proposition. 1987/88:85. Om miljöpolitik inför 1990-talet.
- Regeringens proposition. 1992/93:226. En ny skogspolitik.
- Regeringens proposition 1993/94:30. Strategi för biologisk mångfald.
- Regeringens proposition 2009/10:155. Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete.
- Skogsstyrelsen, 2013a. Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden. Skogsstyrelsen, meddelande 5 – 2013.
- Skogsstyrelsen, 2013b. Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Omvärldsanalys. Skogsstyrelsen, meddelande 6 – 2013.
- Socialdepartementet, 2011. Nationell läkemedelsstrategi. Promemoria, 26 augusti 2011.
- SOU 2013:43. Långsiktigt hållbar markanvändning – del 1. Delbetänkande av miljömålsberedningen. Stockholm 2013.
- Svensson, S. A. 2004. How Sweden meets the IPF requirements on nfp. Skogsstyrelsen. Rapport 5 -2004. ISSN 1100-0295.
- United Nations 1997: Report of the Ad Hoc Intergovernmental Panel on Forests on its fourth session, New York, 11-21 February 1997. United Nations Commission on Sustainable Development, Fifth session 7-25 April 1997, E/CN.17/1997/12.
- United Nations 2008. Resolution adopted by the General Assembly – 62/98. Non-legally binding instrument on all types of forests. 31 Januari 2008.
- Veltheim, T. 2006. Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang. Skogsstyrelsen. Rapport 16 – 2006. ISSN 100-0295.

Av Skogsstyrelsen publicerade Rapporter:

- 1988:1 Mallar för ståndortsbonitering; Lathund för 18 län i södra Sverige
- 1991:1 Tätortsnära skogsbruk
- 1992:3 Aktiva Natur- och Kulturvårdande åtgärder i skogsbruket
- 1993:7 Betespräglad äldre bondeskog – från naturvårdssynpunkt
- 1994:5 Historiska kartor - underlag för natur- och kulturmiljövård i skogen
- 1995:1 Planering av skogsbrukets hänsyn till vatten i ett avrinningsområde i Gävleborg
- 1995:2 SUMPSKOG – ekologi och skötsel
- 1996:1 Women in Forestry – What is their situation?
- 1996:2 Skogens kvinnor – Hur är läget?
- 1997:2 Naturvårdsutbildning (20 poäng) Hur gick det?
- 1997:5 Miljeu96 Rådgivning, Rapport från utvärdering av miljeurådgivningen
- 1997:6 Effekter av skogsbränsleuttag och askåterföring – en litteraturstudie
- 1997:7 Målgruppsanalys
- 1997:8 Effekter av tungmetallnedfall på skogslevande landsnäckor (with English Summary: The impact on forest land snails by atmospheric deposition of heavy metals)
- 1997:9 GIS-metodik för kartläggning av markförsurning – En pilotstudie i Jönköpings län
- 1998:1 Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) av skogsbränsleuttag, asktillförsel och övrig näringskompensation
- 1998:3 Dalaskog - Pilotprojekt i landskapsanalys
- 1998:4 Användning av satellitdata – hitta avverkad skog och uppskatta lövröjningsbehov
- 1998:5 Baskatjoner och aciditet i svensk skogsmark - tillstånd och förändringar
- 1998:6 Övervakning av biologisk mångfald i det brukade skogslandskapet. With a summary in English: Monitoring of biodiversity in managed forests.
- 1998:7 Marksvampar i kalkbarrskogar och skogsbeten i Gotländska nyckelbiotoper
- 1999:1 Miljökonsekvensbeskrivning av Skogsstyrelsens förslag till åtgärdsprogram för kalkning och vitalisering
- 1999:2 Internationella konventioner och andra instrument som behandlar internationella skogsfrågor
- 2000:1 Samordnade åtgärder mot försurning av mark och vatten - Underlagsdokument till Nationell plan för kalkning av sjöar och vattendrag
- 2000:4 Skogsbruket i den lokala ekonomin
- 2000:5 Aska från biobränsle
- 2000:6 Skogsskadeinventering av bok och ek i Sydsverige 1999
- 2001:1 Landmolluskfaunans ekologi i sump- och myrskogar i mellersta Norrland, med jämförelser beträffande förhållandena i södra Sverige
- 2001:2 Arealförluster från skogliga avrinningsområden i Västra Götaland
- 2001:3 The proposals for action submitted by the Intergovernmental Panel on Forests (IPF) and the Intergovernmental Forum on Forests (IFF) - in the Swedish context
- 2001:4 Resultat från Skogsstyrelsens ekenkät 2000
- 2001:5 Effekter av kalkning i utströmningsområden med kalkkross 0 - 3 mm
- 2001:6 Biobränslen i Söderhamn
- 2001:7 Entreprenörer i skogsbruket 1993-1998
- 2001:8A Skogspolitisk historia
- 2001:8B Skogspolitiken idag - en beskrivning av den politik och övriga faktorer som påverkar skogen och skogsbruket
- 2001:8C Gröna planer
- 2001:8D Föryngring av skog
- 2001:8E Fornlämningar och kulturmiljöer i skogsmark
- 2001:8G Framtidens skog
- 2001:8H De skogliga aktörerna och skogspolitiken
- 2001:8I Skogsbilvägar
- 2001:8J Skogen sociala värden
- 2001:8K Arbetsmarknadspolitiska åtgärder i skogen
- 2001:8L Skogsvårdsorganisationens uppdragsverksamhet
- 2001:8M Skogsbruk och rennäring
- 2001:8O Skador på skog
- 2001:9 Projekterfarenheter av landskapsanalys i lokal samverkan – (LIFE 96 ENV S 367) Uthålligt skogsbruk byggt på landskapsanalys i lokal samverkan
- 2001:11A Strategier för åtgärder mot markförsurning
- 2001:11B Markförsurningsprocesser
- 2001:11C Effekter på biologisk mångfald av markförsurning och motåtgärder
- 2001:11D Urvalskriterier för bedömning av markförsurning
- 2001:11E Effekter på kvävedynamiken av markförsurning och motåtgärder
- 2001:11F Effekter på skogsproduktion av markförsurning och motåtgärder
- 2001:11G Effekter på tungmetallers och cesiums rörlighet av markförsurning och motåtgärder
- 2002:1 Ekskador i Europa
- 2002:2 Gröna Huset, slutrapport
- 2002:3 Project experiences of landscape analysis with local participation – (LIFE 96 ENV S 367) Local participation in sustainable forest management based on landscape analysis
- 2002:4 Landskapsekologisk planering i Söderhamns kommun
- 2002:5 Miljöriktig vedeldning - Ett informationsprojekt i Söderhamn

- 2002:6 White backed woodpecker landscapes and new nature reserves
- 2002:7 ÄBIN Satellit
- 2002:8 Demonstration of Methods to monitor Sustainable Forestry, Final report Sweden
- 2002:9 Inventering av frötaäktssbestånd av stjäkkek, bergkek och rödek under 2001 - Ekdöd, skötsel och naturvård
- 2002:10 A comparison between National Forest Programmes of some EU-member states
- 2002:11 Satellitbildsbaserade skattningar av skogliga variabler
- 2002:12 Skog & Miljö - Miljöbeskrivning av skogsmarken i Söderhamns kommun
- 2003:1 Övervakning av biologisk mångfald i skogen - En jämförelse av två metoder
- 2003:2 Fågelfaunan i olika skogsmiljöer - en studie på beståndsnivå
- 2003:3 Effektivare samråd mellan rennärning och skogsbruk -förbättrad dialog via ett utvecklat samrådsförfarande
- 2003:4 Projekt Nissadalen - En integrerad strategi för kalkning och askspridning i hela avrinningsområden
- 2003:5 Projekt Renbruksplan 2000-2002 Slutrapport, - ett planeringsverktyg för samebyarna
- 2003:6 Att mäta skogens biologiska mångfald - möjligheter och hinder för att följa upp skogspolitikens miljömål i Sverige
- 2003:7 Vilka botaniska naturvärden finns vid torplämningar i norra Uppland?
- 2003:8 Kalkgranskogar i Sverige och Norge - förslag till växtsociologisk klassificering
- 2003:9 Skogsägare på distans - Utvärdering av SVO:s riktade insatser för utbor
- 2003:10 The EU enlargement in 2004: analysis of the forestry situation and perspectives in relation to the present EU and Sweden
- 2004:1 Effektoppföljning skogsmarkskalkning tillväxt och trädvitalitet, 1990-2002
- 2004:2 Skogliga konsekvensanalyser 2003 - SKA 03
- 2004:3 Natur- och kulturinventeringen i Kronobergs län 1996 - 2001
- 2004:4 Naturlig förnygring av tall
- 2004:5 How Sweden meets the IPF requirements on nfp
- 2004:6 Synthesis of the model forest concept and its application to Vilhelmina model forest and Barents model forest network
- 2004:7 Vedlevande arters krav på substrat - sammanställning och analys av 3.600 arter
- 2004:8 EU-utvidgningen och skogsindustrin - En analys av skogsindustrins betydelse för de nya medlemsländernas ekonomier
- 2004:10 Om virkesförrådets utveckling och dess påverkan på skogsbrukets lönsamhet under perioden 1980-2002
- 2004:11 Naturskydd och skogligt genbevarande
- 2004:12 När vi skogspolitikens mångfaldsmål på artnivå? - Åtgärdsförslag för uppföljning och metodutveckling
- 2005:1 Access to the forests for disabled people
- 2005:2 Tillgång till naturen för människor med funktionshinder
- 2005:3 Besökarstudier i naturområden - en handbok
- 2005:4 Visitor studies in nature areas - a manual
- 2005:5 Skogshistoria år från år 1177-2005
- 2005:6 Vägar till ett effektivare samarbete i den privata tätortsnära skogen
- 2005:7 Planering för rekreation - Grön skogsbruksplan i privatägd tätortsnära skog
- 2005:8a-8c Report from Proceedings of ForestSAT 2005 in Borås May 31 - June 3
- 2005:9 Sammanställning av stormskador på skog i Sverige under de senaste 210 åren
- 2005:10 Frivilliga avsättningar - en del i Miljökvalitetsmålet Levande skogar
- 2005:11 Skogliga sektorsmål - förutsättningar och bakgrundsmaterial
- 2005:12 Målbilder för det skogliga sektorsmålet - hur går det med bevarandet av biologisk mångfald?
- 2005:13 Ekonomiska konsekvenser av de skogliga sektorsmålen
- 2005:14 Tio skogsägares erfarenheter av stormen
- 2005:15 Uppföljning av skador på fornlämningar och övriga kulturlämningar i skog
- 2005:16 Mykorrhizasvampar i örtrika granskogar - en metodstudie för att hitta värdefulla miljöer
- 2005:17 Forskningsseminarium skogsbruk - rennärning 11-12 augusti 2004
- 2005:18 Klassning av renbete med hjälp av ståndortsboniteringens vegetationstypsindelning
- 2005:19 Jämförelse av produktionspotential mellan tall, gran och björk på samma ståndort
- 2006:1 Kalkning och askspridning på skogsmark - redovisning av arealer som ingått i Skogsstyrelsens försöksverksamhet 1989-2003
- 2006:2 Satellitbildsanalys av skogsbilvägar över våtmarker
- 2006:3 Myllrande Våtmarker - Förslag till nationell uppföljning av delmålet om byggande av skogsbilvägar över värdefulla våtmarker
- 2006:4 Granbarkborren - en scenarioanalys för 2006-2009
- 2006:5 Överensstämmelse anmält och verkligt GROT-uttag?
- 2006:6 Klimathotet och skogens biologiska mångfald
- 2006:7 Arenor för hållbart brukande av landskapets alla värden - begreppet Model Forest som ett exempel
- 2006:8 Analys av riskfaktorer efter stormen Gudrun
- 2006:9 Stormskadad skog - förnygring, skador och skötsel
- 2006:10 Miljökonsekvenser för vattenkvalitet, Underlagsrapport inom projektet Stormanalys
- 2006:11 Miljökonsekvenser för biologisk mångfald - Underlagsrapport inom projekt Stormanalys
- 2006:12 Ekonomiska och sociala konsekvenser i skogsbruket av stormen Gudrun
- 2006:13 Hur drabbades enskilda skogsägare av stormen Gudrun - Resultat av en enkätundersökning
- 2006:14 Riskhantering i skogsbruket
- 2006:15 Granbarkborrens utnyttjande av vindfällan under första sommaren efter stormen Gudrun - (The spruce bark beetle in wind-felled trees in the first summer following the storm Gudrun)

- 2006:16 Skogliga sektorsmål i ett internationellt sammanhang
- 2006:17 Skogen och ekosystemansatsen i Sverige
- 2006:18 Strategi för hantering av skogliga naturvärden i Norrtälje kommun ("Norrtäljeprojektet")
- 2006:19 Kantzonens ekologiska roll i skogliga vattendrag - en litteraturoversikt
- 2006:20 Ägoslag i skogen - Förslag till indelning, begrepp och definitioner för skogsrelaterade ägoslag
- 2006:21 Regional produktionsanalys - Konsekvenser av olika miljöambitioner i länen Dalarna och Gävleborg
- 2006:22 Regional skoglig Produktionsanalys - Konsekvenser av olika skötselregimer
- 2006:23 Biomassaflöden i svensk skogsnäring 2004
- 2006:24 Trädbränslestatistik i Sverige - en förstudie
- 2006:25 Tillväxtstudie på Skogsstyrelsens obsytor
- 2006:26 Regional produktionsanalys - Uppskattning av tillgängligt trädbränsle i Dalarnas och Gävleborgs län
- 2006:27 Referenshägn som ett verktyg i vilt- och skogsförvaltning
- 2007:1 Utvärdering av ÅBIN
- 2007:2 Trädslagets betydelse för markens syra-basstatus - resultat från Ståndortskarteringen
- 2007:3 Älg- och rådjursstammarnas kostnader och värden
- 2007:4 Virkesbalanser för år 2004
- 2007:5 Life Forests for water - summary from the final seminar in Lycksele 22-24 August 2006
- 2007:6 Renskadorna i plant- och ungskog - en litteraturoversikt och analys av en taxeringsmetod
- 2007:7 Övervakning och klassificering av skogsvattendrag i enlighet med EU:s ramdirektiv för vatten - exempel från Emån och Öreälven
- 2007:8 Svenskt skogsbruk möter klimatförändringar
- 2007:9 Uppföljning av skador på fornlämningar i skogsmark
- 2007:10 Utgör kvävegödsling av skog en risk för Östersjön? Slutsatser från ett seminarium anordnat av Baltic Sea 2020 i samarbete med Skogsstyrelsen
- 2008:1 Arenas for Sustainable Use of All Values in the Landscape - the Model Forest concept as an example
- 2008:2 Samhällsekonomisk konsekvensanalys av skogsmarks- och ytvattenkalkning
- 2008:3 Mercury Loading from forest to surface waters: The effects of forest harvest and liming
- 2008:4 The impact of liming on ectomycorrhizal fungal communities in coniferous forests in Southern Sweden
- 2008:5 Långtidseffekter av kalkning på skogsmarkens kol- och kväveförråd
- 2008:6 Underlag för en nationell strategi för skötsel och skydd av sumpskogar
- 2008:7 Regionala analyser om kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
- 2008:8 Frötäkt och frötäktsområden av gran och tall i Sverige
- 2008:9 Vägledning vid skogsmarkskalkning
- 2008:10 Områden som skogsmarkskalkats inom Skogsstyrelsens försöksverksamhet 2005-2007
- 2008:11 Inventering av ädellövplanteringar på stormhyggen från 1999 i Skåne
- 2008:12 Aluminiumhalter i skogsbäckar och variationen med avrinningsområdenas egenskaper
- 2008:13 Åtgärder för ett uthålligt brukande av skogsmarken - resultat från studier finansierade inom Movib
- 2008:14 Användningen av växtskyddsmedel inom skogsbruket
- 2008:15 Skogsmarkskalkning
- 2008:16 Skogsmarkskalkningens effekter på kemin i mark, grundvatten och ytvatten i SKOKAL-områdena 16 år efter behandling
- 2008:18 Effekter av skogsbruk på rennäringen - en litteraturstudie
- 2008:19 Hyggesfritt skogsbruk i ädellövskog - En litteratursammanställning
- 2008:20 Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk i ädellövskogar - slutrapport för delprojekt Ädellöv
- 2008:21 Skoglig kontinuitet och historiska kartor - en metodstudie för bokskog
- 2008:22 Kontinuitetsskogar och Kontinuitetsskogsbruk - Slutrapport för delprojekt Skötsel - hyggesfritt skogsbruk
- 2008:23 Naturkultur - Utvecklingen i försöksrieten de 10 första åren
- 2008:24 Jämförelse av ekonomi och produktion mellan trakthyggesbruk och blädning i skiktad granskog - analyser på beståndsnivå baserade på simulering
- 2008:25 Skogliga konsekvensanalyser 2008 - SKA-VB 08
- 2009:1 Åtgärdsplanering i reglerade vattendrag - arbetsgång och åtgärdsförslag i övre Ångermanälven
- 2009:2 Skog & Historia i Uppland - Gröna Jobb 2004-2008
- 2009:3 Utvärdering av metoder för kvantifiering av epifytiska hänglavar
- 2009:4 Kartläggning och Identifiering av kontinuitetsskog
- 2009:5 Skogsproduktion i stormområdet: Ett underlag för Skogsstyrelsens strategi för uthållig skogsproduktion
- 2009:6 Ekonomisk beskrivning av konsekvenser i samband med ledningsinträng i skogsmark
- 2009:7 Avverkningsav nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden - en gis-analys och inventeringsdata från Polytax
- 2009:8 Produktionsanalys i Gävleborgs län
- 2009:9 Skogsstyrelsens erfarenheter kring samarbetsnätverk i landskapet
- 2010:1 Föryngna - Vårda - Skydda - Underlag för Skogsstyrelsens strategi för hållbar skogsproduktion
- 2010:2 Effektiv rådgivning - Slutrapport
- 2010:3 Markägarenkäten. Skogsstyrelsens delrapport för undersökningarna om processen för formellt skydd 2005-2008
- 2010:4 Landskapsansats för bevarande av skoglig biologisk mångfald - en uppföljning av 1997 års regionala bristanalys, och om behovet av samverkan mellan aktörer
- 2010:5 Översyn av Skogsstyrelsens virkesmätningsföreskrifter - Analys och förslag
- 2010:6 Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2008
- 2010:7 Behöver omvandlingstalen mellan m²f ub och m²sk revideras? - En förstudie

2010:8 Åtgärdsprogram för bevarande av vitryggig hackspett och dess livsmiljöer 2005-2009 – Slutrapport
 2010:9 Störningskänslighet hos lavar i barrskogar
 2011:1 Polytax 5/7 återväxttaxering: Resultat från 1999-2009
 2011:2 Inte klar
 2011:3 Möjligheter att förbättra måluppfyllelse vad gäller miljöhänsyn vid förnygringsavverkning: Rapport efter en analys och rådgivande prioritering av åtgärder
 2011:4 Fastighetsavtal – vidareutveckling av modell till flygfärdig produkt, Slutrapport
 2011:5 Nedre Ångermanälven och Faxälven – förslag till miljöförbättrande åtgärder
 2011:6 Upprättade renbruksplaner – 2005-2010
 2011:7 Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk – Slutrapport för delprojekt naturvärden
 2011:8 Utredningsrapport – Långsiktig plan för Skogsstyrelsens inventeringar och uppföljningar
 2012:1 Kommunikationsstrategi för Renbruksplan
 2012:2 Förstudierapport, dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennäring
 2012:3 Hänsyn till kulturmiljöer – resultat från P3 2008-2011
 2012:4 Kalibrering för samsyn över myndighetsgränserna avseende olika former av dikningsåtgärder i skogsmark
 2012:5 Skogsbrukets frivilliga avsättningar
 2012:6 Långsiktiga effekter på vattenkemi, öringbestånd och bottenfauna efter ask- och kalkbehandling i hela avrinningsområden i brukad skogsmark – utvärdering 13 år efter åtgärder mot försurning
 2012:7 Nationella skogliga produktionsmål – Uppföljning av 2005 års sektorsmål
 2012:8 Kommunikationsstrategi för Renbruksplan – Är det en fungerande modell för samebyarna vid samråd?
 2012:9 Ökade risker för skador på skog och åtgärder för att minska riskerna
 2012:10 Hänsynsuppföljning - grunder
 2012:11 Virkesproduktion och inväxning i skiktad skog efter höggallring
 2012:12 Tillståndet för skogsgenetiska resurser i Sverige. Rapport till FAO
 2013:1 Återväxtstöd efter stormen Gudrun
 2013:2 Förändringar i återväxtkvalitet, val av förnygringsmetoder och träslagsanvändning mellan 1999 och 2012
 2013:3 Hänsyn till forn- och kulturlämningar – Resultat från Kulturpolytaxen 2012
 2013:4 Hänsynsuppföljning – underlag inför detaljerad kravspecifikation, En delleverans från Dialog om miljöhänsyn

Av Skogsstyrelsen publicerade Meddelanden:

- 1991:2 Vägplan -90
1991:5 Ekologiska effekter av skogsbränsleuttag
1995:2 Gallringsundersökning 92
1995:3 Kontrolltaxering av nyckelbiotoper
1996:1 Skogsstyrelsens anslag för tillämpad skogsproduktionsforskning
1997:1 Naturskydd och naturhänsyn i skogen
1997:2 Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1996
1998:1 Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken
1998:2 Skogliga aktörer och den nya skogspolitiken
1998:3 Föryngringsavverkning och skogsbilvägar
1998:4 Miljöhänsyn vid föryngringsavverkning - Delresultat från Polytax
1998:5 Beståndsanläggning
1998:6 Naturskydd och miljöarbete
1998:7 Rönjningsundersökning 1997
1998:8 Gallringsundersökning 1997
1998:9 Skadebilden beträffande fasta fornlämningar och övriga kulturmiljövärden
1998:10 Produktionskonsekvenser av den nya skogspolitiken
1998:11 SMILE - Uppföljning av sumpskogsskötsel
1998:12 Sköter vi ädellövskogen? - Ett projekt inom SMILE
1998:13 Riksdagens skogspolitiska intentioner. Om mål som uppdrag till en myndighet
1998:14 Swedish forest policy in an international perspective. (Utfört av FAO)
1998:15 Produktion eller miljö. (En mediaundersökning utförd av Göteborgs universitet)
1998:16 De trädbevuxna impedimentens betydelse som livsmiljöer för skogslevande växt- och djurarter
1998:17 Verksamhet inom Skogsvårdsorganisationen som kan utnyttjas i den nationella miljöövervakning
1998:19 Skogsvårdsorganisationens årskonferens 1998
1999:1 Nyckelbiotopsinventeringen 1993-1998. Slutrapport
1999:3 Sveriges sumpskogar. Resultat av sumpskogsinventeringen 1990-1998
2001:1 Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2000
2001:2 Rekommendationer vid uttag av skogsbränsle och kompensationsgödsling
2001:3 Kontrollinventering av nyckelbiotoper år 2000
2001:4 Åtgärder mot markförsurning och för ett uthålligt brukande av skogsmarken
2001:5 Miljöövervakning av Biologisk mångfald i Nyckelbiotoper
2001:6 Utvärdering av samråden 1998 Skogsbruk - rennäring
2002:1 Skogsvårdsorganisationens utvärdering av skogspolitikens effekter - SUS 2001
2002:2 Skog för naturvårdsändamål – uppföljning av områdesskydd, frivilliga avsättningar, samt miljöhänsyn vid föryngringsavverkning
2002:4 Action plan to counteract soil acidification and to promote sustainable use of forestland
2002:6 Skogsmarksgödsling - effekter på skogshushållning, ekonomi, sysselsättning och miljön
2003:1 Skogsvårdsorganisationens Årskonferens 2002
2003:2 Konsekvenser av ett förbud mot permtrinbehandling av skogsplantor
2004:1 Kontinuitetsskogar - en förstudie
2004:2 Landskapsekologiska kärnområden - LEKO, Redovisning av ett projekt 1999-2003
2004:3 Skogens sociala värden
2004:4 Inventering av nyckelbiotoper - Resultat 2003
2006:1 Stormen 2005 - en skoglig analys
2007:1 Övervakning av insektsangrepp - Slutrapport från Skogsstyrelsens regeringsuppdrag
2007:2 Kvävegödsling av skogsmark
2007:3 Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper - Resultat till och med 2006
2007:4 Fördjupad utvärdering av Levande skogar
2007:5 Hållbart nyttjande av skog
2008:1 Kontinuitetsskogar och hyggesfritt skogsbruk
2008:2 Rekommendationer vid uttag av avverkningsrester och askåterföring
2008:3 Skogsbrukets frivilliga avsättningar
2008:4 Rundvirkes- och skogsbränslebalanser för år 2007 – SKA-VB 08
2009:1 Dikesrensningens regelverk
2009:2 Viltanpassad Skogsskötsel – Skogliga åtgärder för att minska skador
2009:3 Ny metod och nya definitioner i uppföljningen av frivilliga avsättningar
2009:4 Stubbskörd – kunskapssammanställning och Skogsstyrelsens rekommendationer
2009:5 Vidareutveckling av pågående viltskadeinventeringar
2009:6 En märkbar förändring i skogsägarnas vardag – Projekt Skogsägarnas myndighetskontakter
2009:7 Regler om användning av främmande trädslag
2010:1 Vattenförvaltningen i skogen
2010:2 Nationell tillämpning av FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade
2011:1 Rillsyn enl 9 kap miljöbalken av verksamhet på mark som omfattas av skogsvårdslagen
2011:2 Skogs- och miljöpolitiska mål – brister, orsaker och förslag på åtgärder
2011:3 Skogliga inventeringsmetoder i en kunskapsbaserad älgförvaltning
2011:4 Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning samt om revidering av virkesmätningstagstiftningen

2011:5	Uppföljning av hänsyn till rennärningen
2011:6	Översyn av föreskrifter och allmänna råd för 30 paragrafen SvL – Del 1
2011:7	Hjortdjurens inverkan på tillväxt av produktionsträd och rekrytering av betesbegärliga trädslag – problembeskrivning, orsaker och förslag till åtgärder
2012:1	Förslag på regelförenklingar i skogsvårdslagstiftningen
2012:2	Uppdrag om nationella bestämmelser som kompletterar EU:s timmerförordning
2012:3	Beredskap vid skador på skog
2013:1	Dialog och samverkan mellan skogsbruk och rennärning
2013:2	Uppdrag om förslag till ny lagstiftning om virkesmätning
2013:3	Adaptiv skogsskötsel
2013:4	Ask och askskottsjukan i Sverige
2013:5	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige – Förslag och ställningstaganden
2013:6	Förstudie om ett nationellt skogsprogram för Sverige - omvärldsanalys

Beställning av Rapporter och Meddelanden

Skogsstyrelsen,
Böcker och Broschyrer
551 83 JÖNKÖPING
Telefon: 036 – 35 93 40
växel 036 – 35 93 00
fax 036 – 19 06 22
e-post: bocker@skogsstyrelsen.se
www.skogsstyrelsen.se/bocker

I Skogsstyrelsens Meddelande-serie publiceras redogörelser, utredningar m.m. av officiell karaktär. Innehållet överensstämmer med myndighetens policy.

I Skogsstyrelsens Rapport-serie publiceras redogörelser och utredningar m.m. för vars innehåll författaren/författarna själva ansvarar.

Skogsstyrelsen publicerar dessutom fortlöpande: Foldrar, broschyrer, böcker m.m. inom skilda skogliga ämnesområden.

Skogsstyrelsen är också utgivare av tidningen SkogsEko.

Skogsstyrelsen har fått regeringens uppdrag att göra en förstudie om ett nationellt skogsprogram i Sverige. Uppdraget redovisas i två publikationer. Meddelande 6-2013 innehåller en omvärldsanalys där Skogsstyrelsen beskriver bakgrunden till nationella skogsprogram, sammanfattar forskningen kring nationella skogsprogram och beskriver nationella skogsprogram i några europeiska länder. I detta meddelande (5-2013) ger Skogsstyrelsen förslag till regeringen baserat på omvärldsanalysen och efter samverkan med intressenter.